

Lese- og skriveplan for Skjønhaug skole

I dagens samfunn er det stadig viktigere med gode skrive- og leseferdigheter for å kunne fungere i arbeidsliv og samfunn. Gode lese- og skriveferdigheter henger tett sammen med språkferdigheter. Gode språkferdigheter vil gi bedre leseferdigheter og vise versa.

Læreplanen sier at: *«Opplæringen skal sikre at elevene blir trygge språkbrukere, at de utvikler sin språklige identitet, og at de kan bruke språk for å tenke, skape mening, kommunisere og knytte bånd til andre. Språk gir oss tilhørighet og kulturell bevissthet.»*

Forskning viser at i den grunnleggende lese- og skriveopplæringen er det fonologiske ferdigheter og ordkunnskap som er de to viktigste faktorene for å bli en god leser. I den andre lese- og skriveopplæringen er begrepskunnskap og gode strategier avgjørende for god leseforståelse. Derfor har vi på Skjønhaug skole utviklet en lese- og skriveplan med fokus på dette, for å sikre at våre elever får en god progresjon i sine lese- og skriveferdigheter.

Planen har tatt utgangspunkt i på Lundberg og Herrlins 5 dimensjoner for lesing og skriving hentet fra bøkene «God leseutvikling» og «God skriveutvikling». På Skjønhaug skole bruker vi *Stenbråtenmetoden* for å kunne kartlegge hvor elevene ligger i leseopplæringen og for å kunne sørge for at de leser tekster tilpasset sitt nivå. Vi har fokus på *Jørgen Frosts språkleker* for å øke elevenes fonologiske bevissthet og vi jobber med *Magne Nyborgs analysebegreper* fordi dette er sentrale begreper for å kunne lære nye begreper.

1. trinn- Lese

Fonologisk bevissthet	Ordavkodning	Leseflyt	Leseforståelse	Leseinteresse
Mål	Mål	Mål	Mål	Mål
<ul style="list-style-type: none"> • Kan høre rim og kan selv rime • Kunne skille mellom bokstavlyder og bokstavnavn • Kan telle antall stavelser i oppleste ord eller bilder • Identifiserer første lyden i enkle talte ord • Identifiserer samme lyd i ulike ord • Danner ord med gitt begynnerlyd • Lydere sammen tre språklyder-syntese • Deler opp ord i språklyder-analyse • Kunne skille mellom vokaler og konsonanter 	<ul style="list-style-type: none"> • Leser sitt eget navn og andre kjente navn som ordbilder • Kjenner igjen ordbilder på skilt og emballasje • Kan navnet og lydene på bokstavene • Forsøker å lese enkle ord ved å lese begynnelsen av ordet og gjette resten • Kunne lese KKV+ ord (Stenbråten mål 7) 	<ul style="list-style-type: none"> • Kunne trekke lydene sammen til ord • Leser vanlige ord med automatikk • Bruke lesefinger 	<ul style="list-style-type: none"> • Avkoder enkle ord og forstår hva de betyr • Kan gjenfortelle innhold fra opplest tekst • Kunne forklare ord og begreper fra opplest tekst • Kunne bruke bilder aktivt for forståelse før, under og etter en lest tekst. • Kunne gjenfortelle en tekst med utgangspunkt i tre bilder (først-også- til slutt) • Kunne skille mellom fakta og fiksjon • Kunne gjenkjenne at en tekst er et eventyr 	<ul style="list-style-type: none"> • Vil gjerne høre eventyr og fortellinger • Blir glad når vi leser sammen • Er opptatt av å avkode enkle ord og logoer selv, eller ved hjelp fra voksne
Tiltak	Tiltak	Tiltak	Tiltak	Tiltak
<ul style="list-style-type: none"> • Bruke Jørgen Frosts språkleker • Jobbe med sanger, rim og regler • Bruke appene GG og På sporet 	<ul style="list-style-type: none"> • Kartlegge elevenes bokstavkunnskap • Jobbe med to bokstaver i uken • Elevene får med seg bokstavposer/målbøker hjem for å øve (Stenbråten) • Kartlegge elevenes bokstavkunnskaper hver uke • Lese felles i kor • Skrive seg til lesing 	<ul style="list-style-type: none"> • Repetert lesing på eget nivå (Stenbråten) • Ha fokus på å dra lydene sammen: • 2-lydsord: bruke Stenbråten leseplater. • 3- lydsord: bruke automatiserte 2- lydsord og legge til en lyd. • 4- lydsord: lese ord i stavelser 	<ul style="list-style-type: none"> • Førforståelse • Samtale om ord • Bruke bilder og konkretiserings-materiell ved lesing av tekst • Veiledet lesing • Lese faktatekster og fortellinger og snakke om forskjellen mellom disse 	<ul style="list-style-type: none"> • Høytlesning av lærer eller eldre barn • Bibliotek • Vise leseglede og bokinteresse ovenfor elevene • Bruke bøker som utgangspunkt for samtale og skriveoppgaver

1. trinn- Skrive				
Rettskrivning	Setningsbygning og tekstutforming	Funksjonell skriving	Tekstskaping	Interesse og motivasjon for skriving
Mål	Mål	Mål	Mål	Mål
<ul style="list-style-type: none"> • Liksomskriver i form av rabling • Arrangerer rabling i linjer • Skriver bokstaver som ligner ordentlige bokstaver • Skriver tilfeldige sekvenser av bokstaver • Kan skrive noen bokstaver rett • Kan skrive sitt eget navn • Greier å skrive første bokstaven i et ord • Staver ord etter egen oppfatning 	<ul style="list-style-type: none"> • Kunne skrive en enkel setning med subjekt, verbal og objekt • Kunne skrive en oppløst setning fra elevens eget lesenivå 	<ul style="list-style-type: none"> • Kunne plassere bokstaver riktig i bokstavhuset • Kunne utforme bokstavene korrekt • Har oppdaget mellomrom mellom ord 	<ul style="list-style-type: none"> • Kan fortelle en liten historie muntlig som læreren skriver ned • Kan skrive enkle digitale beskjeder • Kan supplere en tegning med skriftlige markeringer • Kan skrive navnet sitt • Kan skrive skilt til rommet sitt • Kan skrive huskelapper/ønskelister • Kan skrive et enkelt postkort, julekort • Kan skrive beskjeder til familien 	<ul style="list-style-type: none"> • Ønsker å formidle et budskap gjennom tekst • Skriver spontant (liksomskrift eller med virkelige bokstaver) • Ber om hjelp til å formidle tekst • Spør om hvordan ord skrives
Tiltak	Tiltak	Tiltak	Tiltak	Tiltak
<ul style="list-style-type: none"> • Eleven kopierer skrevne ord fra tavla e. l • Lærer oversetter barnets liksomskrivning til ordinær skrift • Lærer lyderer ord langsomt slik at eleven får med seg alle lydene i ordet 	<ul style="list-style-type: none"> • Skrive enkle setninger til bilder • Lærer leser setninger i deler og eleven skriver ned 	<ul style="list-style-type: none"> • Bruke bokstavhuset • Bruke bokstavsiluetter • Arbeide med blyantgrep • Jobbe med sporing av border og bokstaver • Bruke sansene og ulike materialer i utformingen av bokstaver 	<ul style="list-style-type: none"> • Skrive ord under bilder • Bruke bildefortellinger fra felles opplevelser • Skrive enkeltord i lydbokser 	<ul style="list-style-type: none"> • Felles tekstskaping-modellering • Bruke opplevelser og erfaringer for å øke elevenes motivasjon for skriving • Skriveoppgaver med en mottaker

2. trinn- Lese

2. trinn- Lese				
Fonologisk bevissthet	Ordavkoding	Leseflyt	Leseforståelse	Leseinteresse
Mål	Mål	Mål	Mål	Mål
<ul style="list-style-type: none"> • Kunne gjenkjenne og uttale korrekt sammensatte grafemer: rt, ng, nk, rs, sj-lyd, kj- lyd, j- lyd, hv, • Kunne lese diftonger • Kunne legge til og trekke fra en lyd i et ord • Kunne endre en lyd i et ord • Kan telle antall stavelser i skrevne ord • Kunne vokalene utenat • Kunne finne ord i ord 	<ul style="list-style-type: none"> • Har automatisert de 500 mest hørfrekvente ordene • Kunne bruke stavelseskunnskap ved ordavkoding av ukjente 2-3- stavelserord • Kunne forstå og lese sammensatte ord 	<ul style="list-style-type: none"> • Leser hørfrekvente ord med flyt i tekster • Vite hva punktum, utropstegn og spørsmålstegn er og kunne bruke det i egen lesing. • Lese setninger med norsk setningsmelodi (SVO) • Oppfatter og korrigerer feillesninger spontant • Bruke lesefinger 	<ul style="list-style-type: none"> • Koble setninger til riktig bilde • Kunne gjenfortelle en tekst med utgangspunkt i spørre-ordene; hvem, hva, hvor, når. • Oppfatter den røde tråden i et hendelsesforløp • Spør om hva nye ord betyr • Samtaler og stiller spørsmål om det som er lest • Knytter det som leses til egne erfaringer og tidligere kunnskap. • Kunne gjenfortelle en tekst med utgangspunkt i 5-6 bilder • Kunne lese og svare på enkle spørsmål 	<ul style="list-style-type: none"> • Låner gjerne med seg bøker fra biblioteket • Velger spontant å lese på egenhånd • Etterspør boktitler på biblioteket • Oppsøker biblioteket på eget initiativ • Kunne velge passende lesenivå • Setter seg mål for hvordan de kan forbedre leseferdighetene sine, i samarbeid med lærer
Tiltak	Tiltak	Tiltak	Tiltak	Tiltak
<ul style="list-style-type: none"> • Daglig gjennomgang av vokaler til de er automatisert • Arbeide med å koble de sammensatte grafemene og diftonger til riktig bilde • Arbeide med å benevne de sammensatte grafemene og diftongene (f. eks ved kort eller pp på tid) • Bruke gittermønster fra helhetslesing • Bruke lydbokser for å visualisere enkeltlyder og sammensatte lyder. (Elkoninbokser) • Fargelegge sammensatte grafemer i en tekst for bevisstgjøring 	<ul style="list-style-type: none"> • Jobbe med tyggegummiord (teaching funtastic) • Bruke pp fra Stenbråten eller Sandefjordskolen med tidtaking. • Kartlegge elevenes ordavkoding med tyggegummiordene hver uke • Lese felles i kor • Skrive seg til lesing • Jobbe med ukas ord 	<ul style="list-style-type: none"> • Veiledet lesing minst en gang i uken i mindre grupper • Pyramidelesing: • Jeg • Jeg er • Jeg er en liten osv • Fargelegge hørfrekvente ord i en tekst for bevisstgjøring • Pusle sammen ord delt opp i stavelser og dele opp ord i stavelser ved lesing (helhetslesing) 	<ul style="list-style-type: none"> • Førforståelse • Bruke tankekart i forkant og etterkant av en lest tekst (thinking-map: circle map og bubble- map) • Bruke enkle tegninger for å kunne gjenfortelle en tekst • Legge bildekort i rekkefølge for å kunne gjenfortelle en tekst • Forespeiling- Hva tror du skjer videre? • BISON • VØL • Jobbe med spørreordene • Samtale om ord • Lage ordkart med viktige tema-ord • Veiledet lesing 	<ul style="list-style-type: none"> • Høytlesning av lærer eller eldre barn • Delta på lesekampanjer • Bibliotek med veiledning • Lesekvart • Bruke knyttneveregelen for å velge passende nivå på tekster • Vise leseglede og bokinteresse ovenfor elevene • Sette jevnlig lese mål sammen med elevene for å bevisstgjøre elevene på egen progresjon

2. trinn- Skrive

2. trinn- Skrive				
Rettskrivning	Setningsbygning og tekstutforming	Funksjonell skriving	Tekstskaping	Interesse og motivasjon for skriving
Mål	Mål	Mål	Mål	Mål
<ul style="list-style-type: none"> Kunne skrive lydrette ord riktig Kunne skrive enkelte høyfrekvente ikke- lydrette ord riktig Kunne skrive korrekt de mest høyfrekvente sammensatte grafemene: rt, ng, nk, rs, hv og diftongene 	<ul style="list-style-type: none"> Kunne variere starten av setninger i en tekst Kunne bruke beskrivende ord i setninger (adjektiv og synonymer) Kunne skape sammenheng mellom to- tre setninger i en tekst Kunne se endringer i meningsinnhold i en setning ved å bytte ordrekkefølge Kunne sette sammen oppklippede ord til en SVO setning Kunne svare på spørsmål med hele setninger 	<ul style="list-style-type: none"> Har automatisert skriftutformingen av store og små bokstaver Kan skille mellom store og små bokstaver Kunne skrive bokstavene på linjen uten bruk av bokstavhus Kan skrive stor bokstav og punktum i en setning Bruke spørsmålstegn og utropstegn Ha mellomrom mellom ord Vise tydelig hvilke oppgave man svarer på Kunne ha med en overskrift Kunne finne bokstaver på tastatur og skrive stor/liten bokstav 	<ul style="list-style-type: none"> Kan skrive enkle sjangertekster (med utgangspunkt i skriverammer) som Eventyr og fortellinger Bokanmeldelse Faktatekst Personlig brev Logg/dagbok Kunne lage tekstspørsmål Kunne svare skriftlig på spørsmål (enfinger- spørsmål) Kunne skrive en kort gjenfortelling av en tekst Kunne skrive en kronologisk tekst med støtte i tre bilder Kunne kategorisere informasjon på ulike måter (f. eks veggplakat, avis, tankekart) 	<ul style="list-style-type: none"> Eleven motiveres av å få valgmuligheter i en tekstskapingsprosess Eleven motiveres av å kunne vise skriftlige produkter til andre Kan jobbe med samme tekst over lengre tid
Tiltak	Tiltak	Tiltak	Tiltak	Tiltak
<ul style="list-style-type: none"> Øveord med ikke-lydrette ord på ukeplanen 	<ul style="list-style-type: none"> Bruke voksesetninger med økende antall adjektiver Jobbe med synonymer for å kunne variere ordbruk i setninger Jobbe med å beskrive mennesker og ting skriftlig og muntlig Jobbe med å sette sammen oppklippede setninger på ulike måter 	<ul style="list-style-type: none"> Repetisjon av skriftutforming av bokstavene Øve på plassering av bokstavene uten bokstavhus Kunne ha mellomrom mellom ord (pekefinger) Bruke tekster til å bevisstgjøre elevene på bokstavenes plassering på linjen og bruk av små bokstaver Øver på sette inn punktum i tekster uten tegnsetting Setter sammen oppklippede setninger for å bli bevisst på stor bokstav og tegnsetting 	<ul style="list-style-type: none"> Bruke skriverammer Bruke modelltekster Bruke setningsstartere Øve på enkle kjennetegn på sjangere som: brev, bokanmeldelse, fortellinger, faktatekst Øve på å lage spørsmål til medelever etter lest tekst (quiz, kahoot e.l) Lage spørsmål sammen før og etter lest tekst 	<ul style="list-style-type: none"> Felles tekstskaping-modellering av lærer, skrive i par, skrive alene. Tydelige kriterier Eleven leser inn (iPad) egen tekst til lærer Bruke egne erfaringer i skriving (øke motivasjon) Skriveoppgaver med mottaker Elevene har presentasjon av tekstene sine på ulike måter (plakat, pp, høytlesning) Tenkeskriving Skrivekvart (15 min med formidlende skriving hver dag)

3. trinn- Lese

Fonologisk bevissthet	Ordavkoding	Leseflyt	Leseforståelse	Leseinteresse
Mål	Mål	Mål	Mål	Mål
<ul style="list-style-type: none"> • Kunne regelen for stum t • Kunne regelen for stum d • Kunne lytte etter lang eller kort vokal for å vurdere riktig stavemåte (o eller å, u eller o) • Kunne avkode høyfrekvente ord med e for æ • Kunne lese ord korrekt med stum g • Kunne dele ordkjeder i ord • Kunne avkode non-ord (ord uten betydning) korrekt etter norske skrivemønstre og uttale 	<ul style="list-style-type: none"> • Avkoder gjentakende ord i en tekst raskere • Kunne avkode ikke-lydrette ord i tekster korrekt og med flyt • Kunne bruke stavelseskunnskap ved ordavkoding av ukjente 4-5- stavelsesord • Korrigerer egen lesing 	<ul style="list-style-type: none"> • Leser vanlige ord med automatikk • Tilpasser setningsmelodi etter setningsoppbygging • Kan lese ulike tekster med innlevelse og ulik stemmebruk • Kunne ta naturlige pauser i teksten • Har utviklet en indre lesestemme 	<ul style="list-style-type: none"> • Kan lese mellom linjene på enkle tekster • Kunne forstå vanlige uttrykk og enkle ordtak • Kunne gjengi den røde tråden i et hendelsesforløp uten støtte • Kunne trekke ut hovedelementer fra fagtekster og legge merke til viktige detaljer • Kunne gjenfortelle en tekst med kun fire setninger (hvem, hvor, når og hva) • Kunne skille mellom ulike sjangere • Kunne gjenfortelle en tekst med utgangspunkt i et bilde som viser hovedelementer ved teksten • Foregripe innhold ut ifra bilde, overskrift osv • Kunne hente ut viktig informasjon i en skrevet oppgave • Kunne skille mellom hovedkarakter og bipersoner i en tekst 	<ul style="list-style-type: none"> • Etterspør boktitler på biblioteket • Benytter valgfri tid til å lese • Blir inspirert til å lese ved andres boktips • Leter etter bøker knyttet til egne interesser • Delta i lesekampanjer

Tiltak	Tiltak	Tiltak	Tiltak	Tiltak
<ul style="list-style-type: none"> • Arbeide med reglen for stum t i substantiv intetkjønn bestemt form. • Fargelegge stumme lyder og ikke-lydrette ord i en tekst for bevisstgjøring • Arbeide med ord som endre på lig (for eksempel vanskelig, ærlig) • Sette fokus på ord som begynner med gj- • Snakke om dra- og sprettord. • Markere enkeltord med ulik farge for å vise om de har kort eller lang vokal • Arbeide med å dele opp ordkjeder 	<ul style="list-style-type: none"> • Pusle sammen ord delt opp i stavelser og dele opp ord i stavelser ved lesing (helhetslesing) • Lese samme tekst flere ganger • Sette fokus på ikke lyd-rette ord i en tekst • Arbeide med ikke-lydrette ord i forkant av tekstlesing 	<ul style="list-style-type: none"> • Bruke leseater • Ha ulike leseroller (les som en heks, som du er sint osv.) • Snakke om hvordan stemmen endres ved ulik tegnsetting • Snakke om bruk av tegnsetting i tekst, og hvordan den påvirker pauser • Korlesing • Høytlesning • Repetert lesing 	<ul style="list-style-type: none"> • Førforståelse • Lærer modellerer spørsmål man kan stille til tekst, før-, under- og etter tekstlesing • Kunne gjenfortelle en tekst ved å bruke nøkkelord • Arbeide med å korte ned informasjon til det essensielle • Samtale om ord • Veiledet lesing • Bruke venn- diagram • Ulike typer tankekart (thinking-maps: flow map og brace-map) 	<ul style="list-style-type: none"> • Bibliotek med veiledning • Delta på lesekampanjer • Elevene presenterer muntlig bøker de vil anbefale for medelever • Lesekvart • Høytlesning • Leselogg • Sette jevnlig lese mål sammen med elevene for å bevisstgjøre elevene på egen progresjon • Tilgjengeliggjøre bøker elevene etterspør • Finne bøker som samsvarer med elevenes interesser • Finne bøker som ligner bøker elevene har likt å lese • Tilgjengeliggjøre bøker med samme tema som klassen jobber med

3. trinn- Skrive

Rettskrivning	Setningsbygning og tekstutforming	Funksjonell skriving	Tekstskaping	Interesse og motivasjon for skriving
Mål	Mål	Mål	Mål	Mål
<ul style="list-style-type: none"> • Mestrer dobbeltkonsonant • Kan skrive høyfrekvente lydstridige ord riktig • Kan dele opp ord i stavelser • Skriver sjelden sammensatte ord feil • Kunne skrive adjektiv med stum g riktig (for eksempel farlig, merkelig) 	<ul style="list-style-type: none"> • Kunne sette sammen oppklippede ord til ulike setninger • Kunne utvide setninger med steds- og tidsangivelse • Kunne variere pronomen (eller andre ord) i en setning basert på forrige setning • Kunne gradbøye adjektiv i setninger 	<ul style="list-style-type: none"> • Kunne dele tekster opp i avsnitt • Eleven mestrer sammenhengende skrift • Eleven mestrer å skrive funksjonelt på tastatur • Kunne skrive med flyt, med fokus på innhold og formidling • Kunne bruke underoverskrifter ved lengre tekster • Kunne velge passende overskrift • Kan bruke spørsmålstegn og utropstegn riktig 	<ul style="list-style-type: none"> • Kan skrive enkle sjangertekster (utgangspunkt i skriverammer) <ul style="list-style-type: none"> - Eventyr og fortellinger - Bokanmeldelse - Faktatekst - Intervju - tegneserie - Dikt med rim - Personlig brev - Logg/dagbok - Enkle forsøksrapporter - Enkle argumenterende tekster • Kunne skrive en sammenhengende tekst i kronologisk rekkefølge med utgangspunkt i 5-6 bilder 	<ul style="list-style-type: none"> • Eleven motiveres av å få valgmuligheter i en tekstskapingsprosess • Eleven motiveres av å kunne vise skriftlige produkter til andre • Kan jobbe med samme tekst over lengre tid • Kunne lytte til og ta i bruk tilbakemeldinger på egne tekster
Tiltak	Tiltak	Tiltak	Tiltak	Tiltak
<ul style="list-style-type: none"> • Se hvordan ord endrer mening avhengig av om det skrives med enkeltkonsonant eller dobbeltkonsonant • Lytte etter lang eller kort vokal i ord • Jobber med å dele sammensatte ord i mindre meningsbærende enheter • Fokus på rettskriving av høyfrekvente ord i egne tekster • Øveord på ukeplanen • Jobbe med stavelserregler for 0-4 konsonanter mellom vokal. • Jobbe med unntak fra de vanlige stavelserreglene (diftonger, sammensatte grafemer og sammensatte ord) • Bruke stavelser- spill 	<ul style="list-style-type: none"> • Stille spørsmål til elever om hvor og når en beskrevet hendelse skjedde • Tydeliggjøre for elevene at et objekt også kan beskrives ut fra et kjønn på substantiv (eks. Bilen- den, huset- det osv.) • Jobbe med adjektivhistorier med gradbøying • Ha fokus på spørreordene: hvem, hva, hvor og når 	<ul style="list-style-type: none"> • Bruk av touch-programmer • Arbeid med å plassere sammenhengende bokstaver i bokstavhus • Tenkeskriving og logg • Snakke om inndeling av avsnitt og hva et avsnitt bør inneholde • Snakke om hvordan innholdet i avsnitt er med å bestemme underoverskrift • Jobbe med kjennetegn på gode overskrifter • Jobbe med hvordan stemmebruk endres ved spørsmålstegn og utropstegn • Elevene får en tekst uten tegnsetting og skal sette inn riktig tegn 	<ul style="list-style-type: none"> • Bruke skriverammer • Bruke modelltekster • Bruke setningsstartere • Øve på enkle kjennetegn på sjangere • Øve på å lage spørsmål til medelever etter lest tekst (quiz, kahoot e.l) • Lage spørsmål sammen før og etter lest tekst 	<ul style="list-style-type: none"> • Proessorientert skriving • Felles tekstskaping-modellering av lærer, skrive i par, skrive alene. • Tydelig kriterier for skreven tekst • Bruk av sjekklister

4. trinn- Lese

Fonologisk bevissthet	Ordavkoding	Leseflyt	Leseforståelse	Leseinteresse
Mål	Mål	Mål	Mål	Mål
<ul style="list-style-type: none"> • Kunne regelen for stum d • Kunne regelen for stum h • Kunne gjenkjenne vanlige engelske ord som benyttes i norsk språk 	<ul style="list-style-type: none"> • Kunne de vanligste forstavelene og endelsene i ord • Vite at samme ord kan ha ulik betydning ut fra kontekst (homonymer) • Kunne avkode homonymer med riktig intonasjon utifra betydning 	<ul style="list-style-type: none"> • Leser vanlige ord med automatikk • Leser en tekst betydelig raskere ved 2. gangs lesing • Tilpasser lesetempoet etter ulike teksters vanskelighetsgrad • Tilpasser lese måten etter sjanger og karakterer • Mestre å lese med innlevelse for andre • Kunne lese mer avansert tegnsetting som komma, kolon, anførselstegn, bindestrek og parentes 	<ul style="list-style-type: none"> • Kunne hente inn informasjon fra ulike kilder • Kunne organisere informasjon hierarkisk • Kunne tolke forfatterens budskap i en tekst • Kunne lese mellom linjene: hvit løgn, halvsannheter og bortforklaringer • Foregripe innhold ut ifra tekst • Kunne forstå faste uttrykk ut fra en tekst • Kunne gjenkjenne enkle virkemidler i en tekst: <ul style="list-style-type: none"> - Rim og rytme - Besjeling - Gjentakelse - Skifte av synsvinkel • Bruke kunnskap om de vanligste forstavelene og endelsene i ord for å forstå betydning • Kunne skille ut det som er viktig informasjon i en tekst • Kunne skumlese for å hente ut informasjon • Kunne forstå og forklare enkle metaforer og symbolikk 	<ul style="list-style-type: none"> • Fordyper seg i temaer de synes er interessante • Tar selv initiativ til å snakke om tekster • Leser bøker på fritiden • Søker opp informasjon man lurer på

Tiltak	Tiltak	Tiltak	Tiltak	Tiltak
<ul style="list-style-type: none"> • Snakke om at når bokstaven h står foran en konsonant, er den alltid stum. Konsonanten er ofte en j eller v. • Fargelegge stumme lyder i en tekst for bevisstgjøring • Snakke om at enkelte bokstaver i engelske ord får andre bokstavlyder (u-ø: pub, truck, puck. O-å: rock, pop, snowboard) 	<ul style="list-style-type: none"> • Jobbe med homonymer • Snakke om hvordan forstavelene og endelsene i ord endrer betydningen • Jobbe med de vanligste forstavelene og endelsene i ord (u-, mis-, be-, -ing, -else,-het.) 	<ul style="list-style-type: none"> • Øve på å lese i læringspar eller for yngre barn • Leseteater • Modellere ulike typer stemmebruk • Modellere lesing av avansert tegnsetting 	<ul style="list-style-type: none"> • Førforståelse • Samtale om ord • Veiledet lesing • Lesestrategier: <ul style="list-style-type: none"> - Styrkenotat - Kolonnenotat - Sammendrag - Bruke ulike typer tankekart (thinking maps: Tree map og Multi- Flow map) • Lærer velger ut tekster som er hensiktsmessig utifra formål 	<ul style="list-style-type: none"> • Bibliotek med veiledning • Delta på lesekampanjer • Leselogg • Elevene presenterer muntlig bøker de vil anbefale for medelever • Lesekvart • Høytlesning • Sette jevnlig lese mål sammen med elevene for å bevisstgjøre elevene på egen progresjon • Tilgjengeliggjøre bøker elevene etterspør • Finne bøker som samsvarer med elevenes interesser • Finne bøker som ligner bøker elevene har likt å lese • Tilgjengeliggjøre bøker med samme tema som klassen jobber med • Lærerne stiller åpne spørsmål i forkant av lest tekst • Lærer tydeliggjør forventning og formål med tekst

4. trinn- Skrive

Rettskrivning	Setningsbygning og tekstutforming	Funksjonell skriving	Tekstskaping	Interesse og motivasjon for skriving
Mål	Mål	Mål	Mål	Mål
<ul style="list-style-type: none"> • Eleven bruker kunnskap om morfemer for å stave ord riktig (eks. god- godt, lav-lavt) • Kunne skrive ord med j- lyd (gj-, gn, g, hj, lj) og sj-lyd (sl, sj, skj, ski/sky), kj- lyd (kj, ki/ky), tj) riktig • Kunne skrive ord med stum d og stum h riktig • Kunne dele hele setninger inn i stavelser 	<ul style="list-style-type: none"> • Kunne lage lange voksesetninger med flere ledd • Kunne omformulere leste setninger til egne ord • Kunne variere beskrivende ord i setninger (adjektiv, synonymer og antonymer) • Kunne bruke adverb for å beskrive i en tekst 	<ul style="list-style-type: none"> • Kunne dele inn i hensiktsmessige avsnitt • Ha gode overganger mellom avsnitt • Kunne bruke mer avansert tegnsetting som komma, kolon, anførselstegn, bindestrek og parentes • Kunne skrive ned spørsmålet man svarer på i en oppgave • Kunne dele opp et ord naturlig dersom det ikke er plass på linjen 	<ul style="list-style-type: none"> • Kunne skrive en tekst med utgangspunkt i et bilde som viser hovedelementer ved teksten • Kan skrive enkle sjangertekster (med utgangspunkt i skriverammer) som <ul style="list-style-type: none"> - Eventyr og fortellinger - Bokanmeldelse - Faktatekst - Forsøksrapport - Leserinnlegg - Enkle sammensatte tekster - Enkle argumenterende tekster - Dikt • Kunne bruke enkle virkemidler i en tekst: <ul style="list-style-type: none"> - Rim og rytme - Gjentakelse • Kan tilpasse seg mottakeren av teksten • Kunne svare på spørsmål som ikke står direkte i teksten 	<ul style="list-style-type: none"> • Kunne velge egne temaer for skriveoppgaver • Velge å bruke tekster som formidlingsmetode • Bruke skriving aktivt i egen læringsprosess, både for å huske og sortere informasjon

Tiltak	Tiltak	Tiltak	Tiltak	Tiltak
<ul style="list-style-type: none"> • Snakke om at grunnordene er retningsgivende for staving når ordene bøyes • Vise elevene eksempler på ulike ord med j- lyd • Jobbe med endelsene -sjon og -sje (eks: addisjon, motivasjon, presentasjon, etasje, bagasje, drosje) • Jobbe med endelsene -ende (eks: avvisende, løpende osv) • Snakke om at når bokstaven h står foran en konsonant, er den alltid stum. Konsonanten er ofte en j eller v. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ta utgangspunkt i en setning og jobbe med å utvide den • Elevene får utdelt en setning som de skal prøve å skrive på ulike måter. Snakke i plenum etterpå • Lage ordbanker sammen som elevene kan bruke i tekstarbeid • Elevene får utdelt en setning hvor de skal bruke andre ord (synonymer), for å få fram samme mening • Jobbe med å beskrive gjenstander/bilder med ulike ord • Oppgaveark hvor de skal sette inn ulike adverb • Markere adverb i en tekst • Matche synonymer og antonymer 	<ul style="list-style-type: none"> • Snakke om hvordan man deler inn i hensiktsmessige avsnitt: • tema- setning • utdypning • forklaring • beskrivelse • begrunnelse • Oppsummering • Elevene lærer å bruke spørreord for å dele inn i avsnitt • Eleven får utdelt enkeltsetninger, hvor de skal sette inn riktig tegnsetting 	<ul style="list-style-type: none"> • Øve på kjennetegn på sjangere • Bruke skriverammer • Bruke modelltekster • Bruke setningsstartere • Øve på å lage spørsmål til medelever etter lest tekst (quiz, kahoot e.l) • Lage spørsmål sammen før og etter lest tekst • 	<ul style="list-style-type: none"> • Tydelig kriterier for teksten utarbeides sammen med elevene • Kriteriene brukes til vurdering av teksten • Lærer stiller spørsmål ved elevens tekst som motivere for videre skriveprosess • Elever beholder første og siste versjon av en tekst for å se effekten av prosessorientert skrivning

Den andre leseopplæringen 5. -7. trinn: Lese for å lære.

De første årene på skolen vil elevene bruke mye tid på å lære seg trygge avkodningsferdigheter. Vi har derfor valgt å ha mer fokus på lesestrategier på 5. -7. trinn da målet er at de skal være trygge funksjonelle lesere. Vi har valgt å legge målene under før- underveis og etterlesnings- strategier og arbeidsmåter. I tillegg har vi fokus på tekstsaking delt inn i saktekster og skjønnlitterære tekster, da målet er at det meste av rettskrivning bør være på plass innen 5. trinn.

Vi tenker også at det på 5. – 7. trinn bør jobbes med å presentere noe av det skriftlige arbeidet elevene produserer i løpet av et år. Dette kan være presentasjon for klassen, eller i forbindelse med en utviklingssamtale e.l.

Å jobbe med leseinteresse er fremdeles viktig for elevene på 5. -7. trinn. For alle disse trinnene er det viktig med tiltak for å skape leserglede og motivasjon for å utvikle mer avanserte leseferdigheter. Tiltak her kan være: biblioteksbesøk, delta på lesekonkurranser, forfatterbesøk, bokpresentasjoner og ulike lese/bok- prosjekter.

5. trinn- Lese			5. trinn- Skrive	
Førlesing	Underveis- lesing	Etterlesing	Saktekster	Skjønnlitterære tekster
Mål	Mål	Mål	Mål	Mål
<ul style="list-style-type: none"> Kunne bruke ulike førlesnings- strategier som: <ul style="list-style-type: none"> BISON VØL Ulike typer tankekart Leseoppdrag Kunne velge mellom ulike førlesningsstrategier etter initiativ fra lærer Kunne vurdere formålet med teksten og tilpasse lesingen deretter Kunne holde fokus på tema og hente ut forkunnskaper som er relevant for tema 	<ul style="list-style-type: none"> Kunne bruke ulike underveisstrategier som: <ul style="list-style-type: none"> Bruke ulike metoder for å forstå vanskelige ord Overvåke egen forståelse Kunne velge riktig lese måte Formulere spørsmål om viktige eller uklare deler av teksten Bruker tabeller, notatord og margtekst for å forstå tekstinhold Kunne lese mellom linjene: skjult agenda, dobbel betydning og malerisk språk Kunne sette seg inn i synsvinklene til ulike karakterer 	<ul style="list-style-type: none"> Kunne bruke ulike etterlesnings- strategier som: <ul style="list-style-type: none"> VØL Ulike typer tankekart Sammendrag Lage spørsmål til teksten Vennediagram Styrkenotat To- kolonnenotat Foss Kunne fortelle hva du har lært etter å ha lest en tekst og bruke fagord fra teksten Kunne organisere informasjonen hierarkisk, i rekkefølge eller ved å sammenligne informasjon Kunne stille seg selv spørsmål for å kontrollere egen forståelse 	<ul style="list-style-type: none"> Kunne henvise til pålitelige kilder (TONE) Fagtekst: <ul style="list-style-type: none"> Kunne dele inn i relevante avsnitt med underoverskrifter Kunne reglene for avsnitt og underoverskrifter Kunne bruke ulike kilder i en sammenheng Artikler: <ul style="list-style-type: none"> Kunne beskrive årsak, virkning og tiltak Debattinnlegg: <ul style="list-style-type: none"> Kunne fremme dine synspunkter saklig og med begrunnelse til et gitt tema Argumenterende tekst: <ul style="list-style-type: none"> Kunne bevise egne påstander Biografi: <ul style="list-style-type: none"> Kunne skrive en biografi om en kjent person Naturfagsrapporter: <ul style="list-style-type: none"> Kunne skrive med utgangspunkt i en hypotese Beskrive utstyr, fremgangsmåte og resultat av et forsøk 	<ul style="list-style-type: none"> Fortelling: <ul style="list-style-type: none"> Kunne skrive en fortelling hvor man hopper mellom en karacters ytre og indre liv Med tydelig spenningsoppbygging, høydepunkt og vendepunkt Dikt: <ul style="list-style-type: none"> Kunne skrive dikt om konkrete ting i fast form (med rim, rytme, gjentakelse, besjeling) Kunne skrive ulike typer dikt Kunne se likheter mellom musikk og dikt Reiseskildring: <ul style="list-style-type: none"> Kunne skrive en reiseskildring med relevant informasjon om stedet og opplevelser Multimodale tekster: Tegneserie <ul style="list-style-type: none"> Kunne lage en tegneserie med tydelig handling uten å bruke mye ord

Tiltak	Tiltak	Tiltak	Tiltak	Tiltak
<ul style="list-style-type: none"> Lærer modellere ulike lesestrategier ved høytlesning Bruke maler for lesestrategier Lærer velger ut tekster som er hensiktsmessig utifra formål Samtale og refleksjon i forkant av lesing av en tekst Lærer hjelper elevene å velge ut og systematisere forkunnskaper 	<ul style="list-style-type: none"> Øve på ordforståelse ved å lese ordet i sammenheng, se etter nøkkelord/ ordlister, ordbok, fortsette å lese teksten, dele opp sammensatte ord osv Øve på å markere vanskelige ord Jobbe med å stoppe opp, gå tilbake i teksten Øve på Skumlesing/ letelesing/ dybdelesing Øve på å lese av ulike tabeller/diagrammer i fellesskap Jobbe med en og en metode av gangen for å lære vanskelige ord Stille elevene spørsmålet «hva leste du nå?» Be elevene finne utfordrende deler av teksten Lesebestilling Leseroller (lesehatte) Lage felles ordlister til klasserommet Lage egne ordbøker 	<ul style="list-style-type: none"> Lærer modellere ulike etterlesningsstrategier Gjennomgå utfylte maler for lesestrategier Jobbe med de tre første kolonnene i Foss Presentere ulike måter å ordne informasjon på Snakke om hvordan informasjonen bør systematiseres Ukas ord Bruk av begrepskart for innlæring av nye begreper: <ol style="list-style-type: none"> «Begrepskart» (se vedlegg 1) «Begrepstrappen» (se vedlegg 2) Jobbe med å bruke ordbok 	<ul style="list-style-type: none"> Bruke mal for å vurdere kilder (TONE) Bruke styrkenotat for å bygge opp en fagtekst i relevante avsnitt Lage tankekart med årsak virkning Bruke skriverammer til å finne argumenter for og imot Lære ulike presentasjonsteknikker Øve på å gi tilbakemelding til medelever («to stjerner og et ønske») Bruke skriverammer for naturfagsrapporter- f. eks «nysgjerrigper-metoden» (se vedlegg) 	<ul style="list-style-type: none"> Lese modelltekster Jobbe med å skrive karakterskildringer Se på ulike typer tegneserier fra ulike tidsepoker Jobbe med å få fram handlinger og karakterer med få streker Lære om lydord Snakke om bruk av snakkebobler, tenkebobler og fortellerboks Jobbe med dikttyper som haiku, spørsmålsdikt, limerick, bokstavedikt Lese musikktekster og sammenligne med dikt Arbeide med å hente nyttige og interessante opplysninger om et land

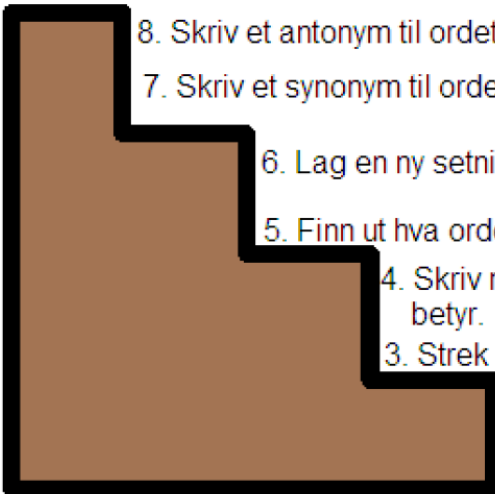
6. trinn- Lese		6. trinn- Skrive		
Førlesing	Underveis- lesing	Etterlesing	Saktekster	Skjønnlitterære tekster
Mål	Mål	Mål	Mål	Mål
<ul style="list-style-type: none"> • Kunne bruke førlesningsstrategier aktivt og på eget initiativ: <ul style="list-style-type: none"> - BISON - VØL - Ulike typer tankekart - Leseoppdrag • Kunne vurdere formålet med teksten og tilpasse lesingen deretter • Kunne holde fokus på tema og hente ut forkunnskaper som er relevant for tema uten påminnelse fra lærer • Kunne vurdere om kilden til en tekst er pålitelig (TONE) • Kunne raskt velge passende, relevante og pålitelige kilder 	<ul style="list-style-type: none"> - Kunne velge mellom ulike underveisstrategier etter initiativ fra lærer: <ul style="list-style-type: none"> - Bruke ulike metoder for å forstå vanskelige ord - Overvåke egen forståelse - Kunne velge riktig lese måte - Kunne bruke avsnittsinndeling for å forstå og finne relevant informasjon - Bruker tabeller, notatord og margtekst for å forstå tekstinhold - Bruke underoverskrifter for å finne informasjon i teksten - Kunne lese mellom linjene: skjult agenda, dobbel betydning, malerisk språk, ironi og sarkasme - Bruke frampek til å foregripe handlingen 	<ul style="list-style-type: none"> • Kunne bruke ulike etterlesnings- strategier som: <ul style="list-style-type: none"> - VØL - Ulike typer tankekart - Sammendrag - Lage spørsmål til teksten - Venndiagram - Styrkenotat - Tre- kolonnenotat - Foss - Ordlistor over utfordrende ord • Kunne beskrive endringer en hovedkarakter gjennomgår • Kunne diskutere det du har lært og bruke relevante fagbegreper i samtalen • Kunne presentere informasjonen hierarkisk, i rekkefølge, eller ved å sammenligne informasjon • Kunne velge ut de viktigste delene av teksten 	<ul style="list-style-type: none"> - Kunne henvise til pålitelige kilder (TONE) - Kunne bruke et objektivt, beskrivende og nøytralt språk - Fagtekst: <ul style="list-style-type: none"> - Kunne reglene for, og ha avsnitt og underoverskrifter - Debattinnlegg: <ul style="list-style-type: none"> - Kunne fremme synspunkter saklig og med begrunnelse til et valgfritt tema - Argumenterende tekst: <ul style="list-style-type: none"> - Kunne veie to synspunkter opp mot hverandre og konkludere på bakgrunn av bevis - Kunne bruke sjangertypiske ord - Naturfagsrapport: <ul style="list-style-type: none"> - Kunne reflektere over årsak-virkning - Intervju: <ul style="list-style-type: none"> - Kunne skrive en sammenhengende tekst med utgangspunkt i et intervju - Formelt brev: <ul style="list-style-type: none"> - Kunne regler og oppsett 	<ul style="list-style-type: none"> • Fabel: <ul style="list-style-type: none"> • Kunne skrive en fabel med typiske sjangertrekk • Fortelling: <ul style="list-style-type: none"> • Kunne skrive med <i>in medias res</i> • Kunne hoppe mellom to karakterers ytre og indre liv • Kunne bruke frampek • Kunne bruke besjeling • Dikt: <ul style="list-style-type: none"> • Kunne skrive dikt om abstrakte ting i fast form (med rim, rytme, gjentakelse, besjeling) • Kunne få fram stemning • Multimodale tekster: Spill <ul style="list-style-type: none"> - Kunne planlegge ditt eget spill med tydelig handling, karakter, hindringer og mål • Film <ul style="list-style-type: none"> - Kunne planlegge manus med bildeutsnitt - Kunne velge passende kameravinkel - Kunne redigere og legge til passende musikk

Tiltak	Tiltak	Tiltak	Tiltak	Tiltak
<ul style="list-style-type: none"> Lærer modellere ulike lesestrategier ved høytlesning Jobbe med å forklare og begrunne valg av lesestrategi Samtale og refleksjon rundt tekstformål og lesestrategi 	<ul style="list-style-type: none"> Øve på ordforståelse ved å lese ordet i sammenheng, se etter nøkkelord/ ordlister, ordbok, fortsette å lese teksten, dele opp sammensatte ord osv Jobbe med å stoppe opp, gå tilbake i teksten Øve på Skumlesing/ letelesing/ dybdelesing Øve på å lese av ulike tabeller/diagrammer i fellesskap Stille elevene spørsmålet «hva leste du nå?» Jobbe med å sammenfatte flere avsnitt til 2-3 setninger Lesebestilling Leseroller (lesehatte) Lage felles ordlister til klasserommet Lage egne ordbøker Lese tekster med tydelig ironi og sarkasme Vise eksempler på frampek og snakke om hva det betyr 	<ul style="list-style-type: none"> Lærer modellere ulike etterlesningsstrategier Jobbe med alle kolonnene i Foss og kategorisere spørsmål Ukas ord (fokus på mer abstrakte ord) Bruk av begrepskart for innlæring av nye begreper: <ul style="list-style-type: none"> 3. «Begrepskart» (se vedlegg 1) 4. «Begrepstrappen» (se vedlegg 2) Jobbe med å bruke ordbok 	<ul style="list-style-type: none"> Bruke mal for å vurdere kilder (TONE) Jobbe med å sammenligne ulike virkemidler for å løse et problem (f. eks resirkulere vs. gjenbruk) Bruke skriverammer til å finne argumenter for og imot Lære om forsterkende og dempende ord Jobbe med ordbruk knyttet til påstander, argumentasjon, sammenligning og årsak-virkning (se vedlegg) Bruke skriverammer for naturfagsrapporter- f. eks «nysgjerrigper-metoden» (se vedlegg) 	<ul style="list-style-type: none"> Lese modelltekster Øve på å finne spenningskurven og bruke den for å finne skrivestart Jobbe med å skrive karakterskildringer Vise eksempler på gode overganger mellom karakterers indre/ytre liv Jobbe med dikttyper: haiku, spørsmålsdikt, limerick, bokstavedikt Skriv brev/ leserinnlegg e.l fra gjenstander, f. eks «brev fra et kjøleskap» Lage tekster med ulike perspektiver på omgivelsene (fugl, frosk) Se på ulike spill og hva som appellerer Arbeide med de ulike komponentene i spill: symboler, lyd, tekst, spillverden Se eksempler på gode filmutklipp og virkemidlene i dem Arbeide med å lage filmmanus, gjøre opptak og redigere film

7. trinn- Lese		7. trinn- Skrive		
Førlesing	Underveis- lesing	Etterlesing	Saktekster	Skjønnlitterære tekster
Mål	Mål	Mål	Mål	Mål
<ul style="list-style-type: none"> • Kunne bruke ulike førlesingsstrategier som: <ul style="list-style-type: none"> - Se på tekstoppbygging og tekstlengde - Bruke innholdsfortegnelse og stikkordsregister for å orientere seg i teksten - Ulike typer tankekart - Leseoppdrag • Kunne velge egnede førlesingsstrategier ut fra formålet til teksten • Kunne vurdere formålet med teksten og tilpasse lesingen deretter • Kunne velge ut forkunnskaper som er relevant for tema • Kunne vurdere om kilden til en tekst er pålitelig (TONE) 	<ul style="list-style-type: none"> • Kunne bruke underveisstrategier aktivt og på eget initiativ <ul style="list-style-type: none"> - Flerkolonnennotat - Omformulere teksten i hodet til egne ord - Formulere spørsmål til seg selv mens man leser - Notere stikkord, spørsmål og vanskelige ord • Overvåke egen forståelse • Bruker tabeller, notatord og margtekst for å forstå tekstinnehold • Kunne lese mellom linjene: skjult agenda, dobbel betydning, malerisk språk, ironi, sarkasme, analogier og lignelser 	<ul style="list-style-type: none"> • Kunne bruke ulike etterlesingsstrategier som: <ul style="list-style-type: none"> - Stikkordsregister - Ulike typer tankekart - Sammendrag - Lage spørsmål til teksten - Venndiagram - Styrkenotat - Flerkolonnennotat - Foss - Sammenligner ulik informasjon - Bruke stikkord til å gjenfortelle teksten • Kunne analysere ulike karakterer i teksten (handlinger, tanker, følelser og dialog) • Kunne fortelle hva du trodde før du leste teksten og hva du har lært etter å ha lest en tekst • Kunne organisere informasjonen hierarkisk eller ved å sammenligne informasjon • Kunne gjenfortelle en tekst med egne ord uten støtte 	<ul style="list-style-type: none"> • Kunne henvise til pålitelige kilder (TONE) • Kunne gi informasjon som er sann, bevist og dokumentert • Debattinnlegg: Kunne skrive et saklig tilsvarende med begrunnelser til et gitt debattinnlegg • Argumentrende tekst: Kunne finne kilder hvor man veier to synspunkter opp mot hverandre og konkluderer på bakgrunn av bevis - Kunne bruke sjangertypiske ord for å skape en tydelig rød tråd • Fagtekst: <ul style="list-style-type: none"> - Kunne reflektere over flere årsaker- virkninger og benytte det i en fagtekst - Kunne lage enkle innholdsfortegnelser og kildehenvisninger • Naturfagsrapporter: <ul style="list-style-type: none"> - Kunne lage en hypotese med utgangspunkt i noe man lurer på - Beskrive utstyr, og fremgangsmåte. - Begrunne metodevalg, årsak til resultat opp mot hypotese og ev. feilkilder - Teste hypotesen på ulike måter - Kunne skrive et formelt brev til en mottaker - Kunne skrive en søknad 	<ul style="list-style-type: none"> • Dikt: <ul style="list-style-type: none"> - Kunne skrive dikt om abstrakte ting - Kunne bruke metaforer, besjeling, symboler og kontraster - Kunne skrive et dikt med et tydelig budskap og en tydelig følelse • Fortelling: <ul style="list-style-type: none"> - Kunne skrive en fortelling som begynner <i>in medias res</i> - Kunne ha parallell-handlinger - Kunne bruke metaforer og enkel symbolikk • Tale: <ul style="list-style-type: none"> - Kunne holde en tale med et tydelig innhold • Multimodale tekster: Reklame <ul style="list-style-type: none"> - Kjenne til de viktigste virkemidlene i en reklame og bruke dem i en egen reklame - Velge målgruppe - Velge passende musikk og bilder

Tiltak	Tiltak	Tiltak	Tiltak	Tiltak
<ul style="list-style-type: none"> Lærer modellere ulike lesestrategier ved høytlesning Jobbe med å forklare og begrunne valg av lesestrategi Samtale og refleksjon rundt tekstformål og lesestrategi 	<ul style="list-style-type: none"> Øve på ordforståelse ved å lese ordet i sammenheng, se etter nøkkelord/ ordlister, ordbok, fortsette å lese teksten, dele opp Jobbe med noteringsteknikk og å skrive kort og konsist Øve på å lese av ulike tabeller/diagrammer i fellesskap Lese tekster med tydelig ironi og sarkasme Lese eksempler på analogier og lignelser 	<ul style="list-style-type: none"> Lærer modellere ulike etterlesningsstrategier Bruke skriverammer for å analysere karakterer Jobbe med alle kolonnene i Foss og lage spørsmål til de ulike kategoriene Samtaler rundt hvordan oppfatning og kunnskap endres etter lest tekst Ukas ord (fokus på mer abstrakte ord) Bruk av begrepskart for innlæring av nye begreper: 5. «Begrepskart» (se vedlegg 1) 6. «Begrepstrappen» (se vedlegg 2) Jobbe med å bruke ordbok 	<ul style="list-style-type: none"> Lærer minner elever på TONE Bruke skriverammer basert på vitenskapelig forskningsmetode for naturfagsrapporter (se vedlegg) Jobbe med å begrunne påstander med pålitelige kilder Jobbe med å sammenligne ulike virkemidler for å løse et problem (f. eks resirkulere vs. gjenbruk) Jobbe med ordbruk knyttet til påstander, argumentasjon, sammenligning og årsak-virkning (se vedlegg) Skrive felles formelle brev og søknader Bruke skrivemaler for brev og søknader 	<ul style="list-style-type: none"> Lese modelltekster Øve på å finne spenningskurven og bruke den for å finne skrivestart Lese dikt med politisk og historisk betydning Lese dikt hvor budskap er det viktigste Øve på å beskrive følelser på en utfyllende og malerisk måte Øve på å skrive dikt ut ifra tildelte politiske temaer Se eksempler på tekster med parallelle historier Jobbe med to karakterers møtepunkt og bygge parallelle historier ut ifra dette Bruke sjekklister/kriterier for gode taler Øve på stemmebruk og presentasjonsteknikk Se eksempler på gode reklamer tilpasset målgrupper Felles refleksjon rundt virkemidler i reklamer

BEGREPSTRAPPEN

-
1. Finn et nytt ord.
 2. Skriv setningen ordet står i.
 3. Strek under ordet.
 4. Skriv ned det du tror ordet betyr.
 5. Finn ut hva ordet betyr i ordboka
 6. Lag en ny setning der ordet blir brukt
 7. Skriv et synonym til ordet
 8. Skriv et antonym til ordet

Referanse: Språkveilederen (s.81)

Nysgjerrigpermetoden

- **1 Dette lurer jeg på**
- *Hvorfor er det slik?*
- *Legg en plan*
- **4 Hent opplysninger**
- *Dette har jeg funnet ut*
- *Fortell til andre*

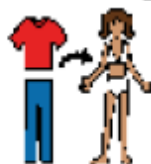
BEGREPSKART: Jakke

Hva er det? (kategori)

Klær, noe vi har på oss, ytterplagg

Funksjon

Ha på seg

Egenskaper

stoff

myk

garn

Eksempler

fritidsjakke

olajakke

strikkejakke

Bruk

varm

beskytte

Referanse; Anmarkrud og Refsdahl, 2010, s.24

Kildekritikk

Store norske leksikon → Samfunnsfag → Forskningsmetode

Kildekritikk er en metode for å ikke bli lurt til å tro eller dele noe som ikke er sant. Hvor kommer opplysningene fra? Er det sannsynlig at opplysningene stemmer?

TROVERDIGHET - Er kilden til å stole på?

Ser du hvem som har skrevet innholdet? Er det noen som kan saken godt? Er personen navngitt? Om kilden er anonym, må du undersøke om andre kilder sier det samme.

OBJEKTIVITET - Er kilden nøytral?

Hvorfor skriver kilden om saken? Kan de ha interesser som påvirker innholdet? Dersom kilden skriver om seg selv eller noe de har egen interesse av, er det ofte ikke objektivt og det kan være reklame. Sjekk om andre kilder sier det samme eller kanskje det motsatte.

NØYAKTIGHET - Finner du spor av juks/slurv/unøyaktighet?

Ser teksten gjennomarbeidet ut? Er opplysningene presise? Sjekk opplysningene mot andre kilder som virker seriøse. Sier de det samme?

EGNETHET - Finner du svarene du trenger?

Er dette den beste kilden for å finne ut av det du lurer på? Skriver kilden om det du er på jakt etter eller handler teksten om noe litt annet?

snl.no/kildekritikk

STORE NORSKE LEKSIKON

FORSØKSRAPPORT

Mitt/gruppens navn : _____

Navn på forsøket : _____

Utstysliste:

Beskrivelse av forsøket:

Hva tror du/dere skjer
når forsøket gjennomføres?

Her skal du/dere skrive resultatet av forsøket, hva skjedde og
hvorfor skjedde det?

Tegn en tegning av hvordan forsøket ble gjennomført.

ARGUMENTASJON

når ting ses opp mot hverandre og er ulike

På den ene siden	På den andre siden
Et perspektiv er	Et annet perspektiv er
Et synspunkt er	Et annet synspunkt er
En påstand er	En annen påstand er
På den positive siden	På en negative siden
Fordelen er at	Ulempen er at
Et argument for er	Et argument mot er
Et argument er	Et motargument kan være
En mening er at	En kritikk mot dette er
Mange mener at	Misforståelsen bunner ut i
En vanlig mening er at	En problematisering av dette er at
Noen vil mene	Andre vil mene
Man kan tenke at	Samtidig kan det tenkes at

BEVIS PÅ PÅSTANDER

Når man vet hvordan noe er, mange er enige om det og man kan vise hvorfor

Dette støtter teorien om ...
Dette bekrefter at ...
Det er bred enighet om at ...
Forskning viser at ...
Undersøkelser understøtter at ...
Faglige miljøer mener at ...
Det er en bred anerkjennelse for ...
Det er gjennomslag for ...
Det er bred tilslutning til ...
Forskere samtykker om at ...
Det er belegg for at ...
Det er en felles overenskomst om at ...
Dette begrunnes med ...

SAMMENLIGNING

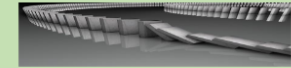

når noe ses opp mot hverandre

i tillegg	i tillegg til	kombinert med	sammen med
også	foruten	faktisk	dessuten
lik som	samsvarende med	identisk som	liedan som
tilsvarende som	likeledes som	på samme måte som	lignende som
i likhet med	jamfør med	sidestil med	sammenholdt med
sammenlignet med	sett opp mot	i forhold til	målt opp mot
forbundet med	knyttet til	sammenfaller med	korrelerer godt med
er likestilt med	harmoniserer med	på høyde med	jevngod med
i motsetning til	i ulikhet med	til forskjell fra	i kontrast med
tvært imot	omvendt av	en motpol til	motstridende til
en varians av	avvikende fra	et motstykke til	et alternativ til

ÅRSAK -VIRKNING

når en ting før til noe annet

utløst av	forårsaket	fremkalt
som et resultat av	som følge av	på grunn av
motivert av	som reaksjon på	provosert frem av
med hensikt om	med tanke om	med ønske om
påvirket av	virket inn på	innvirkning på
medførte	førte til	satt i gang
av den grunn	siden	fordi
dermed	som årsak av	derfor
utledet fra	oppnåelse fra	med utløp fra
innflytelse på	inntrykk på	satte spor